

LIGA ROMÂNĂ

REVISTA SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE IN FIE-CARE DUMINICĂ

Anul II. — No. 4

26 Ianuarie, 1897

24 IANUARIE

(REMINISCENȚE)

N'aū bubuit în faptul zilei 101 de tunuri.

N'aū răsunit din Dealul-Spirei nici chiar 21 de tunuri.

N'aū mers din prăvălie în prăvălie agenții polițienești să ordone arborarea de bună voe (?) de drapele festive.

Și cu toate aceste, astăzi este aniversara unei zile care a fost, este și va rămâne una din cele mai mari din istoria națiunii române.

De sigur, amintirea lui 24 Ianuarie, legată de îndoită alegere a lui *Cuza Vodă*, nu mai poate fi obiect de cult suflesc pentru politicienii din 1897. Se serbează de cei de față aniversări mai noue, mai legate cu puterea zilei. Fie permis însă nouă, celor ajunși pe zarea dealului vieții, ba chiar pășind pe clina repede a descinderii după acest deal; fie-ne permis a saluta această aniversare și a o serbători.

Și noi salutăm și serbătorim pe 24 Ianuarie, nu ca pe o dată comemorativă începerii unei noue domnii; ori-care fie judecata, favorabilă sau nefavorabilă, ce istoria va rosti asupra domniei lui *Cuza Vodă*, ziua de 24 Ianuarie are și va trebui să conserve însemnătatea unei serbări naționale, căci de amintirea ei legată este amintirea triumfului unui mare ideal al neamului românesc: *Unirea Moldovei și a Țării Muntenești*.

Mindrească-se falnicul stejar, legându-și naltel ramure prin nori; trimite el graiuri sgomotoase în regiunile nalte în care se făleşte fruntea lui; nu mai puțin acest stejar măreț stă în picioare, răsărit, cu ani îndărăt, din mica și tăcuta ghindă care i-a dat naștere.

Regalitate, independință, starea actuală a României, sunt explicabile numai prin 24 Ianuarie.

De aceea noi bătrînii, cari, unul mai mult, altul mai puțin, am lucrat pentru triumful național dela 24 Ianuarie, nu putem să-i uităm semnificațiunea și să lăsăm să treacă aniversarea ei, fără de a o serba în lăuntrul sufletului și al minței noastre.

Intr'o casă din colțul stradei ce duce la Biserica *Tălpăları* din Iași, casă care aparține cindva profesorului Teodor Stamati, locuia Vasile Melinescu, colegul meu de redacțiune la *Steaua Dunărei*. Se știe că acest jurnal care avu un rol așa de precumpănitor în evenimentele care preced alegerea lui *Cuza Vodă*, era redactat de nemuritorul M. Kogălniceanu, V. Melinescu și mai apoi I. Codrescu și cu mine, furăm chemați alătura cu ei, prin întrunirea cu „*Steaua Dunărei*” a jurnalului „*Zimbrul*” și „*Vulturul*” ce publicam noi doi din urmă.

Casa lui Melinescu era locul de întrunire al partidului naționalist. Intr'o vastă cameră de jos, puteai întilni la ori-ce oră a zilei, pe toți luptătorii uniuniști de la marele Kogălniceanu pînă la cel mai necunoscut june scriitor. Acolo era unicul club politic asupra căruia națiunea întregă și avea ațintită privirea. Se mai aduna citi-va boeri, rari partizani ai candidaturii sale la Domnia Moldovei, în casele unde locuia Beizadea Grigore Sturza, adică pe atunci ruinatul Palat al fostului Domn Mihai Sturza. Dar despre acest club,

noi cari ne adunam la Melinescu nu aveam de cit vorbe de glumă, regretînd totuși că acolo se rătăcise un om de valoare cum era învățatul și vrednicul naționalist Constantin Hurmuzachi. Mai se ispitise să învie morți, cari să patroneze și o altă candidatură la tronul Moldovei, acea a bătrînului M. Sturza. Alecu Balș, separatistul, Mihăiță Mihalache și nu mai știm, ori nu mai vrem să știm cîți *strigoî*, cum îi califică Kogălniceanu într'un neuitat articol din „Steaua Dunărei”; se adunau și ei și se sfătuiău pentru a face să triumfe candidatul lor. Ei chemăseră chiar pe Mihai Sturza să vină la Iași. Bătrînul Domnitor regulamentar, fu primit în *triumf* de vre-e cinci trăsuri boerești, în dreptul fostei lui proprietăți de la Socola. Acolo i se ridicase un arc triumfal, în dreptul cîrciumei cu numele fatidic, *La Trei Sarmale*. Pe arc boerii strigoî scriseseră inițialele M. S. V. Aceste inițiale care în mintea boerimeii reînviată urma să însemneze Mihai Sturza Voevod, le-am explicat eu în jurnalul nostru, cu vorbele *Mai Stăi Voinice*.

— Mai stăi voinice, urmat de un hohot universal, fu strigătul care de la un capăt al țării la altul, resună repercutat în toate treptele societății.

Și la 5 Ianuarie Divanul ad-hoc strigă și el: «*Mai stăi voinice*» lui Mihai Sturza, și înlătură și candidatura fiului său Beizadea Grigore Sturza.

În seara zilei de 4 Ianuarie în camera cea vastă din casa lui Melinescu, nu era un scaun liber și pot zice nu mai era loc pentru o persoană de stat în picioare: Și cu toate acestea, tăcerea era sepulcrală și grija era vădită pe toate frunțile. Cu toții așteptam știri de la *Sala Elefantului* unde se adunaseră toți *ai noștri*, ca să se înțeleagă asupra candidatului la Domnie în opozițiune cu Mihai și Grigore Sturza.

— De ar eși P. Mavrogheni, ziceau șoptind cei mai puțini.

— De ce nu Kogălniceanu, șopteau cei mai mulți.

— Fie Kogălniceanu, fie Costache Negri, adăoageau tot aceștia.

— Toate bune, zisei și eu, mi se pare către cunoscutul naționalist liberal din Roman, Vucenic; toate bune; alegă-se Negri, ori Kogălniceanu, dar ce se face cu unirea Principatelor? Iată am primit o scrisoare de la George Barițiu din Brașov în care 'mi zice: «*Pre noi Români din Ardeal ne ar bucura cu bună seamă alegerea la domnie a Domnului Negri sau Kogălniceanu, dar de mare folos pentru voi va fi numai Unirea Moldovei cu Valachia*».

— Bine grăește, exclamară toți cei de față, auzind vorbele lui Barițiu.

— Dar ce-i de făcut? întrebă doctorul Apostoleanu.

Tăcerea este adincă; nimeni nu poate da răspunsul cerut. Numai sgomotul pieselor de os lovite de eșechieri în colțurile salei unde jucau șahul, cîți-va mai *flegmatici*, curmă tăcerea ce apoi se întinse pentru cite-va minute.

Tirziu, foarte tirziu noaptea, se întoarse acasă Melinescu și ne aduse știrea surprinzătoare, că nu va eși a doua zi din urna Divanului ad-hoc Domnul Moldovei, nici Negri, nici Kogălniceanu, nici Mavrogheni, ci.... Cuza!

— Dar ce devenea idealul României: Unirea Principatelor, în care Barițiu și toți bărbații conducători din Ardeal, vedeau mîntuirea lor proprie?

*

La 22 Ianuarie, eram iarăș în număr mare adunați în casă la Melinescu. Îl văd și acuma șezînd la o masă, rezemat, capul pe coate și urmărînd în tăcere un joc de șah la care lua parte neîntrecutul șahist Manolache Costache Epu-reanu, om important în jurul tronului, de cite-va zile ridicat al lui Alexandru Ioan I. Mă apropiă sfios, cum am fost tot-d'a-una, față cu oamenii iluștrii, și zic lui Melinescu: Primit'ai ieri sau astăzi o scrisoare de la d. C. A. Rosetti? Îmi scrie să te întreb și 'mi promite că mă vei bucura cu ce 'mi vei spune din scrisoarea lui. Scrisesem însu'mi lui C. A. Rosetti și îi trimisesem în copie scrisoarea lui Barițiu. Îmi respusesese, că primise și el de la Barițiu asemenea scri-

soare și că nu'mi poate răspunde prin poșta austriacă de cit atit: «întrebă pe fratele Melinescu, și îți va spune ce sperăm....»

Melinescu se ridică de la masă și luîndu-mă într'un colț de fereastră îmi zice: «Dragă Vasile, poimîine, 24 Ianuarie, vrînd Dumnezeu, va triumfa neamul românesc.»

*

Sosi 24 Ianuarie, se alese Cuza Domn și al Țărei Muntenesci. Prevederile neamice ale diplomației erau învinse. Unii ridicău urări nesfirșite lui Cuza Vodă, iar noi ciți-va adunați în jurul unei mese modeste, dar pururea la dispozițiunea tuturor, la V. Melinescu, ridicam o cupă de vin, nu pentru triumful îndoit al lui Cuza Vodă, ci pentru triumful națiunii, pentru triumful visului de aur al ei, pentru isbinda dorinței lui G. Barițiu Ardeleanul.

Țineam să amintesc tinerilor generațiuni această legătură puțin cunoscută, legătură de suflet între Ardeleni și Ro-

mâni din Principate, consfințită în ziua de 24 Ianuarie.

Bine aū fost inspirați acei cari înființînd Liga pentru unitatea culturală a Românilor, i aū pus ca zi de naștere memorabilul 24 Ianuarie.

Salut deci și din acest respect aniversarea de astăzi și mă bucur cînd constat că tinerimea a înțeles însemnătatea ei și n'a imitat pe *cocoșulul* cățarat pe pîrleaz, care și cîntă *cucurigul* răgușit, uitînd de găoacea de ou din care a eșit, ba chiar ciupînd'o inconștient cu pliscul. Și noi bătrîni, cari, unul mai mult, altul mai puțin, aū lucrat pentru triumful zilei de 24 Ianuarie și tinerimea care de la noi a învățat să o serbeze și Liga care și datează viața din acea zi, cu toții să nu uităm acel învățămînt, ce ne dă 24 Ianuarie, că numai prin unirea tuturor partidelor, a tuturor treptelor societății, aū putut națiunea să înscrie acea zi triumfală în istoria ei, conștientă de tot viitorul, ce această zi promite întregului neam românesc.

V. A. Urechiiă.

MOMENTUL NATIONAL IN CULTURĂ

III

Din momentul ce un popor a ajuns la conștiența personalității sale naționale, el tînde în mod firesc spre o cultură a sa proprie.

Însă popoarele trăesc și ele într'o anumită comunitate; relațiile ce există între ele sunt pe cit de necesare, pe atit de firești: aceste relații sunt un puternic mobil pentru dezvoltarea popoarelor.

Ce cultură ar putea produce d. p. un popor ce s'ar izola de celelalte popoare? Dacă el ar și reuși să producă un grad oare-care de cultură, evident că spre acest sîrșit lui i-ar trebui, în izolarea în care s'ar găsi, timp disproportionat de lung, și cu toate acestea, cultura sa nu ar fi decit de o foarte problematică valoare.

Dacă este absurd a recomanda unei națiuni să se contorcesc în cultura unei alte națiuni, tot așa este de absurd să recomanzi unui popor a se «feri» de contactul

cu alte națiuni și a refuza să utilizeze pentru sine capitalul lor intelectual. Sunt două tendințe extreme.

Cosmopolitul aleargă într'un suflet înainte, visînd și perorînd cu drag despre o omenime cu o singură limbă, cu o singură cultură și astfel cu raiul pe pămînt.

Naționalistul fără perspectiva culturii stă pe loc, și cu indioșare se gîndește la vremurile d'albe din bătrîni cînd oamenii trăiau mai mult, cînd cîntea era o monetă curentă, cînd străinii nu împestrăseră țara și cînd moravurile și obiceiurile erau curate, iar lumea se hrănea intelectualicește cu povestea lui Alisandru Machedon, cu Păscălia și cu alte asemănătoare produse literare de pe vremuri.

Dar evoluția naturală a popoarelor nu se oprește la asemenea considerațiuni.

În sensul acestei evoluțiuni și cosmopolitul care ar vrea să șteargă deosebirile

naționale, și naționalistul (?) reacționar care ar vrea să-și «ferească» poporul de cultura generală, de «amestecul» cu litve străine sunt oameni lipsiți de orientare în ceea ce privește procesul de viață al popoarelor.

Cultura, ca noțiune generală, este un produs al mișcării universale care este la baza tuturor fenomenelor sociale.

Originalitatea unei culturi anumite este relativă, ca tot ce este supus ordinii cosmice a mișcării și a transformării neconținute.

Cine ar putea determina astăzi cu precizie momentele originale și generale d. p. în civilizațiunea franceză? N'avem decît să ne gîndim la originea poligenistă a Francezilor, ca a tuturor națiunilor de astăzi, ca să înțelegem numai decît relativitatea acestei originalități.

Celții sau *Galii*, *Iberii*, *Belgii*, *Fenicienii*, *Grecii*, apoi *Cimbrii* și *Tentoni*, *Romanii* și *Francii Salieni* și *Francii Ripuari* s. a. toate aceste populațiuni parte primitive, parte posterioare au dat viață, prin *selecțiune socială*, unei noi națiuni: *Francezilor de astăzi*.

Cîte lupte, și cîte influențe s'au exercitat reciproc în Gallia de odinioară pînă să rezultă poporul francez cu specifică sa cultură națională de astăzi!

Pe de altă parte, cu toată asemănarea relativă a culturii franceze d. p. cu cea germană, și reciproca și fireasca lor influențare, cine nu știe ce mare este deosebirea între aceste două civilizații? Și cine nu cunoaște extrema rivalitate între ele? Cine n'are cunoștința despre certurile dintre Francezi și Germani ori de cîte ori a fost și este vorba de prioritatea *națională* în materie de direcții politice sau literare, de descoperiri sau invențiuni?

Identice raporturi, cum sunt acestea dintre cultura franceză și cea germană, există între tendințele culturale ale tuturor popoarelor naționalicește *conștiente*, — și cu toate că multe linii mari ale culturii sunt azi comune tuturor națiunilor civilizate, totuși diversitatea și rivalitatea, cu alte cuvinte: *luptele* dintre aceste culturi continuă cu o învierșunare mai pronunțată ca ori și cînd

Deosebirea e numai, că națiunile tind a purta aceste lupte din ce în ce mai mult

cu *arme intelectuale și etice*, iar nu cu foc și sabie și prin devastare generală, ca în trecut.

Cu toate protestările cosmopoliților, această diversitate și rivalitate între culturile naționale au să dăinuească *la infinit*, — pentru cuvîntul foarte simplu că ele nu sunt decît manifestațiuni de luptă între aceste naționale civilizațiuni, iar sfîrșitul acestor lupte naționale pentru cultură ar fi, cu siguranță, sfîrșitul culturii însăși.

A cere unui popor să abzică de timbrul național al culturii sale, însemnează a-i cere să se desfacă de egoismul său, să abzică de toate afectele naturale ale existenței sale, să abzică de conștienta sa națională, de ambițiunea națională, de sentimentul dignității sale naționale etc.; însemnează să ceri unui popor conștient să devină, așa, de dragul teoreticianilor cosmopoliți, inconștient, și să nu mai simtă nici plăcere, «nici durere, nici scirbă, nici suspinare», — ceea ce însă, după învățătura creștină numai în lumea cealaltă se va fi întimplind.

Dacă este o aberație a presupune, că oamenii singuratici ar putea înceta vrodată a fi mișcați de ambițiuni, de amer propriu, de mîndrie, de rivnă spre glorie și distincțiune și de alte asemenea afecte ale naturii omenesti, tot o astfel de aberație este a crede și a propovădui, că naționalismul are să dispară din cultură.

Cum are să dispară? Căci *pe cît timp vor exista națiuni* nici o putere din lume n'are să curme *lupta dintre ele*, pentru că *momentul național* este motivul profund al acestor lupte.

Motivele economice d. p. nu sunt o abstracțiune, ci ceva foarte real și limitat dela popor la popor.

Astăzi toți proletarii din lume se declară frați, pentru că interesele lor sunt solidare în contra capitalismului. Dar această fraternitate — platonicească ca toate fraternitățile omenimei, — nu este decît o simplă *alianță trecătoare*, și nimic mai mult.

Precum fraternitatea proclamată pe stratele Parisului în secolul trecut a ramas un simplu eufemism, tot așa și fraternitatea socialistă internațională are să dispară, îndată ce Statele se vor organiza pe baze mai

echitabile sub raportul producției și distribuției bunurilor materiale și intelectuale.

Chiar astăzi această fraternitate internațională nu împiedică pe socialiștii francezi a vota bugete pentru armata franceză și pentru operațiunile militare, în contra fraternității cu socialiștii germani!

Prin anii 60 șefii mișcării naționale a Italianilor, Polonilor, Ungurilor s. a. proclamaseră și ei principiul «fraternității» fără alt efect, decît al unei trecătoare alianțe.

Că vor dispărea și de aci înainte națiunii? E foarte posibil, dar evident că tocmai aci e chestia: care națiunii au să dispară?

Logic este a admite, că vor peri națiunii care *nu vor ști* sau *nu vor putea* să lupte în condițiunii avantajoase pentru ele.

În această ordine de idei declamațiunile cosmopoliților sunt adevărată otravă pentru națiunii tinere.

A spune unui popor, cum suntem noi d. p. că ideea națională este un principiu îngust și o concepție trecătoare, vra să zică a face propagandă pentru *slăbirea* rezistenței poporului român, în lupta pe care el trebuie s'o poarte pentru existență și dezvoltarea sa națională.

Un asemenea curent este cu atît mai periculos pentru noi, cu cît conștiința noastră națională este încă într'o fază de dezvoltare puțin înaintată.

De aceea, tendința tuturor Românilor ginditori și iubitori de neam trebuie să fie a *deștepta* prin toate mijloacele posibile conștiința națională și a îndruma din ce în ce mai mult cultura noastră în direcție națională.

Între conștiința națională și cultura unui

popor există o permanentă și reciprocă acțiune: una influențează pe cealaltă.

Cu cît deșteptăciunea firească a unui popor este mai mare, cu cît cultura sa este mai înaltă, cu atît și conștiința lui națională devine mai vie, și pe de altă parte în măsura în care se dezvoltă această conștiință: cultura poporului capătă o nouă impulsivitate și mai puternică, pentru că direcția ei de aci înainte devine națională: înaintarea culturei devine o acțiune conștientă a poporului.

De aceea, orî cît de vastă ar fi sfera ce se dă învățămîntului realist al timpului nostru, o națiune tinărară nu va putea ajunge la treapta culturală a altor națiunii, *cît timp ea nu va înțelege, că punctul de cristalizațiune al întreg sistemului său de educație și instrucție trebuie să fie cultura limbei, a literaturii și a istoriei sale naționale.* •

Limba, literatura și istoria națională introduc pe individ în tainele pline de farmec ale psihologiei poporului său, în lumea gîndurilor și simțurilor sale.

Cu cît această instrucție este mai îngrijită, cu cît tinerimea pătrunde mai adînc toate aceste manifestațiuni sufletești ale națiunii căreia-i aparține, cu cît simțul de comunitate firească este mai viu, cu atît și dorul de a munci pentru binele și gloria acestei comunități naționale devine mai năvalnic și progresul mai real.

Limba, literatura și istoria națională constituiesc astfel izvoarele nesecate ale iubirii de neam și de țară și un mobil de-o elementară putere pentru propășirea națională.

Nerva Codru

SITUAȚIA ROMÂNILOR DIN MARAMUREȘ

Un român din Maramureș, d. V. Meșter, ne trimite următorul articol despre situația de acolo:

E în interesul tuturor bărbaților politici, pentru care destinele întregului neam românesc sunt supremul ideal conducător, de a cunoaște toate colțurile prin cari, de secolii, zac resfirați urmașii lui Traian, în condițiunii periculoase sau favorabile existenței lor.

Într'un timp, cînd sentimentul de glorie străbună și ambițiune națională se respîndește tot mai mult prin șirurile Românilor, cred a aduce un serviciu sfintei noastre cauze, cercetînd în contururi generale *starea Românilor din Maramureș*, un unghișor puțin cunoscut, despre care în luptele noastre naționale de pînă acuma nu s'a ținut de loc cont. Și cînd te gîndești, că 70 mii Români

sunt așezați în masă compactă prin văile Maramureșului, cu excepția a citor-va comune, curați de ori-ce amestec cu alte naționalități străine, și mindri de datinele și credințele străbune, ar fi o crimă de a lăsa și mai departe Maramația ca o țară incognită. Istoria ne dă dovezile cele mai eclatante despre eroismul Românilor maramureșeni, desfășurat cu atita abnegațiune în cursul vremii, însă mai tot-d'a-una în interesul exclusiv al altora.

De prin veacul al XIV-lea diplomele regești distribuite Românilor din Maramureș pentru devotamentul și vitejia în luptele pentru patrie, se țin lanț. Ceii mai mulți fiind nobili, și bucurindu-se astfel de toate favorurile claselor privilegiate ne am fi așteptat la un progres uriaș din partea lor. Dar tocmai această aparentă favorizare a sortit a fost un rău mare pentru desvoltarea ideii naționale. Prin aceasta, raportul cu frații lor din Transilvania a devenit oare-cum diferențiat prin poziția deosebită a lor, și astfel legături sociale numai cu Maghiarii, cari în rang de nobleță păreau egali lor, au avut un teren priincios.

Nu vroi să înțeleg prin aceasta, că poporul-masă ar fi suportat legături intime sociale și un amestec chiar cu Maghiarii, dar înțeleg clasa inteligentă, cărturarii, cari avind drept la viața publică, s'au ridicat din sinul poporului român și conduși de o ambițiune subtilă rău înțeleasă, s'au contopit cu desăvirșire cu clasa cultă a Maghiarilor. Acest proces durează de secolii și din nefericire, este în curgere și astăzi în țara lui Dragoș și Bogdan.

E de înțeles intru citva acest dăunător proces de desnaționalizare, într'o vreme, cînd sentimentul național era lucru de mina a doua, cînd patria, nu naționalismul apăsa în cumpănă, de oare-ce instrucțiunea superioară era maghiară încă din vechi timpuri și este cunoscut cinismul și gelozia caracteristică națiunei maghiare de a scrie pe socoteala sa toată gloria trecutului, toate momentele înălțătoare pentru patrie. Te pui într'o dilemă, gîndindu-te, cum, fiind conduși primii tăi pași spre orizonturi mai largi culturale de niște oameni străini limbii tale, care numai neamul lor și-l glorifică, care, în loc să-ți desvălească în ințea

ochilor figurii mărețe din șirurile strămoșilor tăi eroici, le pune la toți pîntenii, îi imbracă în atila și numai astfel metamorfosați și i recomandă spre imitare, cum, cînd primii germei de desvoltare intelectuală și-i denaturează prin punerea la dispoziție a unui material, care și presintă pe ai tăi ca pe niște ființe urite, josnice, incapabile de lucruri mărețe, cum zic, în astfel de condițiuni, sentimentul și mindria națională să ia un avînt în inima ta, să te facă mindru de ceea ce ești?!

Căci o astfel de atmosferă stăpînește în Maramureș. Maghiarii au ridicat școli secundare și academie de drept în Sighetul Maramației încă de mult, și aceste instituțiuni au fost de-alungul secolului acestuia labirintul, din care tinerii Români intrați odată, nu mai eșiau mai mult. S'au găsit foarte rare persoane, care ajutate de soarte, au putut să și cultiveze spiritul la școli străine, libere de aerul șovinismului maghiar, și cari au reprezentat o licărire de naționalism, dar aceste persoane pînă astăzi au fost corbii albi.

Nu mai mindriei de «nobil» și creșterii excluive în instituțiunile de învățămînt maghiare șovinite și înguste la vederi, se poate atribui această stagnare fatală a sentimentului național la Români din Maramureș. Numai astfel se poate explica, ca să aducem un singur exemplu din istorie, cum la 1848 Români din Maramureș, sub conducătorii români au luptat cu o înverșunare *contra* fraților lor transilvăneni, în tabăra lui Kossuth, cel mai mare dușman al vieții noastre naționale.

Căci, după părerea mea, ar fi o mare naivitate a admite hipotesa, că Români din Maramureș, în lupta lor antidinastică dela 48 ar fi fost conduși de teoriile propagate cu atita foc și zel de fericitul entusiast Bălcescu și amicii principiilor sale, că adică o alipire către Maghiari și ruperea totală de Dinastia Habsburgilor ar fi baza unei ere de desvoltare pacinică națională pentru Români de peste munți. Ne admițînd această interpretare nu ne remine, alt-ceva, de cit să admitem pe a doua, că adică clasa inteligentă ridicată din poporul român a fost așa adaptată, ca să zic așa, pe tulpina națiunei maghiare, în cit a fost gata a-și

jertfi viața pentru dușmanul de moarte al existenței sale naționale, Și dacă aceasta s'a întâmplat într'o vreme când șovinismul și exclusivismul maghiar încă nu era atit de pronunțat — căci de existat aū existat tot-d'a-una la ei aceste «nobilești calități» — cu cit mai mare poate fi deci pericolul acuma, cind cel mai înalt ideal al Maghiarilor este maghiarizarea cu ori-ce preț a concetățenilor lor români?

Astăzi, — e trist a o spune, — sunt bărbați de o inteligență însemnată, ieșiți din sinul Românilor maramureșeni, cari de cite ori li se dă ocaziune declară sus și tare, că «curentul periculos, pornit de agitatorii transilvăneni nici cind nu va prinde rădăcini în pământul Maramureșului!» Astfel de vorbe, ieșite din gura unui Român fruntaș al inteligenței de acolo, sunt cea mai dureroasă dovadă, cum Maghiarismul absoarbe elementele românești aparținătoare clasei inteligente, cum sârmanii și nefericiții copii ai Românilor, de odată cu ciorecii leapadă și naționalitatea, intrind în școlile ungurești și ieșiți de acolo devin tot atîția pioneri ai Maghiarismului fără scrupul! Dacă aș sta să înșir la nume și să copriind în listă pe toate acele oarbe unelte renegate, care prin servilismul lor pingăresc cele mai sfinte sentimente ale naționalității din care aū ieșit, ar fi mult prea strimte aceste coloane spre a le încăpea!

Ți se fringe inima, cind vezi preoți chiar, afară de cei înjugați la carul administrațiunii și justiției, cari vinează căpătueli, că la examenele dela școalele populare confessionale distribuiesc premii la aceia dintre băieți, cari dovedesc cel mai mare progres în limba maghiară! Și cind te gindești, că acest soi de oameni nu depinde dela ocîrmuirea numai a capului diecesei și deci numai purul «merit patriotic» 'i conduce în acești pași ai lor, ți se face scîrbă de ei! Mai de mult chiar, cind Românii maramureșeni aparțineau diecesei rutene dela Munkács, unde erau cu totul eschiși de lumina unei culturii românești, și tot nu mergeau așa departe, tocmai preoții... Dar astăzi sub oblăduirea episcopului de Gherla, se întâmplă astfel de lucruri spre rușinea lumii întregi. Dacă vre-un preot sau vre-un

învățător din generațiunea mai tinăra, 'și permite a fi mai «visător», a se arăta nițel mai aproape cu urechia de inima poporului, din care suferința suspină, e alungat și expus peirei!

Nu de mult se părea, că curentul național deșteptat în România transilvăneni a răpit cu sine și pe Maramureșeni. În Sighetul Marmației s'a fost înființat o preparandie, (școală normală de institutori) și un internat pentru băeții fără mijloace. Dar intoleranța maghiară n'a putut suferi, ca germenul culturii naționale să se desvolte în inima Românilor și astfel preparandia a fost maghiarizată, fără însă ca acest act de volnicie să fi fost întîmpinat vre-un protest de indignare din partea acelor indivizi, ce meniți ar fi să vegheze asupra celui mai scump tezaur, asupra naționalității române și intereselor ei permanente. Și aici zace vina capitală a inteligenței române din Maramureș. Ei de dragul «secularei prietenii», în micimea lor de suflet sunt în stare a jertfi tot ce Româניה are mai scump; limba și naționalitatea. În schimb, Maghiarii cu o perseveranță uimitoare și cu cele mai mirșave aparate lucrează pentru la cer strigătoarea maghiarizare!

Românii din Maramureș sunt «Valachii credincioși» și sub fel de fel de măsuri 'i subminează în continuu și fără nici o piedică.

De bună seamă, că chiar cel mai blajin și cel mai optimist om, ar rămînea decepționat cu totul în fața unui astfel de trist tablou. Dar o mîngiere ne mai rămîne, că adică, dacă așa stau lucrurile cu inteligența, de și numeroasă, apoi poporul dela țară, masa României e încă curată de influința maghiarizării neomenoasă. Dacă fii lui cei mai mulți, cari părăsind sapa și coasa, devin membrii clasei inteligente și în nisuițele lor de căpetenie și uită de cei ce 'i-aū ținut pe brațe, poporul 'i acoperă cu disprețul său, mai mult de cit pe ori-ce alt străin. E într'adevăr trist lucru, să vezi cum poporul nici nu 'i mai consideră drept Român, — pe bărbații de studii ieșiți din sinul său.

Și dacă Românii maramureșeni în decursul unui timp atit de lung aū suferit atitea pierderi, dacă aceste pierderi în urma

instituțiilor și subminărilor sistematice ce guvernul maghiar le săvârșește pe toate căile posibile, se urmează încă; dacă prin *kisdedovuri* și prin maghiarisarea școlilor populare se atacă limba și naționalitatea Românilor din leagăn, așa zicînd; dacă pe lângă pericolele ce le amenință distrugerea vieții spirituale, a naționalității lor, ei sunt amenințați de inundarea Ovréilor; inundare care sub ocrotirea maghiară ia proporțiuni, nu se impune oare fie-cărui bărbat politic, care poartă la inimă interesele generale ale tuturor Românilor, ca să împiedece acest nenorocit curent, care amenință cu o fatală distrugere 70 mii de Români?

Căci poporul e conștient de legea sa, el ține la ea, ca la viață, dar conducătorii îi lipsesc. E destul să amintesc, că în perioada trecută parlamentară Români Maramureșeni au trimis doi deputați români, aleși cu unanimitate, în parlament, *contra candidaților guvernului*, ceea ce e raritate la Români de dincolo, ba nici nu există alt caz asemenea. Cînd însă unul dintre acești doi deputați a votat *pentru introducerea căsătoriei civile*, faptul acesta a produs o fierbere atît de mare în mijlocul poporului, încît zicea, că mai bine un Maghiar decît un Român, căci acela, chiar de-î face rău, nu-î de legea lui. Și astăzi e un Maghiar deputatul lor!

Un țaran mi-a spus odată, că dacă oamenii cărțurari le este frică a se opune tendințelor ce Maghiarii încearcă, cel puțin pe ei să-î sfătuiască cum să facă. Sunt

înțelepte vorbele țaranului, și dacă clasa inteligentă e aproape întreagă veștejită, poporul e plin de vigoare, și vitejia lui din trecut e garanție pentru vitalitatea lui. Un popor cu ast-fel de nobile însușiri e vredde a fi considerat, atît prin numărul cit și prin calitatea sa. Timpul dorit n'a sosit încă, ca ideile sublime de limbă și naționalitate să-și lătească imperiul lor și peste Români din Maramureș. Cînd istoria națională va deschide mintea baricadată de exclusivismul maghiar a Românilor marmateieni, arătîndu-le modele de imitat, atunci nivelul sentimentului de mîndrie va prîi și se va desvolta mai mult ca ori unde. Creșterea unei generațiuni sănătoase în spirit național; raspîndirea culturii naționale și scăparea poporului de ruina materială cu care-l amenință Jidani, iată pașii, cari neapărat trebuie să întreprinși pentru salvarea Românilor maramureșeni și cînd lupta pentru apărarea și păstrarea neatinsă a limbei și naționalității române se va întinde peste toate plaiurile și cîmpiile locuite de Români, viitorul nostru va fi asigurat.

Acei bărbați mari la suflet, a căror inimă pentru interesul obștec bate și cari decî chețați sunt să vegheze și să țină nestins focul sacru al conștiinței și ambițiunii noastre naționale, n'au decît să ridice vâlul de întunecare ce se întinde asupra Maramureșenilor și un tesaur neprețuit pentru întreg neamul românesc vor găsi ascuns sub el.

V. Meșter.

ROMÂNII ȘI GRECII PE MARE

Ziarul *Stamboul*, ce apare în limba franceză în Constantinopol publică în numărul său de la 25 Ianuarie n. un articol sub titlul de sus. Iată un rezumat din acest interesant articol: «Purtînd Vinerea trecută un tost pe bordul vaporului *Cobra* pentru prosperitatea viitoare a marinei române, noi nu aveam de gînd a formula numai o dorință platonice. Voiam să manifestăm dorul nostru viu de a vedea silințele inteligente ale guvernului român încununat de succes, silințe al căror scop este a crea o marină

națională și a o ridica la înălțimea dezvoltării, generale la care a ajuns România într'un timp uimitor de scurt.

Această aspirație a Statului Român e legitimă, și denotă o conștiință despre valoarea sa și un sentiment național, precursor al unui strălucit viitor.

Țara Românească e bogată și poporul său e muncitor. Guvernele române ce s'au succedat, au avut astfel temelii largi spre a desvolta o activitate de regenerație patriotică».

Aci autorul înșiră toate progresele mari realizate de Statul nostru în timpurile din urmă și crede, că serviciul maritim român va fi pentru Constanța, ceea ce puternicul *Lloyd* austriac este pentru Triest. Apoi autorul continuă:

«Guvernul grec nu ne-a obicinuit la asemenea lucruri. În timpul din urmă, marina comercială greacă a luat o foarte mare dezvoltare, dar din inițiativă privată.

Producțiunile românești navigă astăzi, într-o proporție destul de mare, sub pavilion elin. Multe case grecești stabilite într'unul sau altul dintre porturile Dunărei de Jos, posedă un anumit număr de vapoare cu cari aceste case exportă roadele nescatului pământ al României.

Dar iată că Statul Român intră în scenă și declară, că ține a transporta el însuș cât va putea mai mult din recolta țării. Este dreptul său indiscutabil. Mesageriile maritime ale Franței nu începuseră și ele a lua ființă dintr'o întreprindere a Statului?»

Autorul arătând organizația serviciului nostru maritim se întreabă: «In asemenea condițiuni nu e de prevăzut oare, că *traficul porturilor române va trece succesiv sub pavilion român?*»

Traficul român se anunță bine. Vapoarele noului serviciu maritim vor deservi basenul oriental al Mediteranei în aceleași condiții, în care se face serviciul între Constanța și Constantinopol.

Vapoarele românești de mărfuri vor transporta cerealele regiunilor dunărene în Occident și pînă în porturile de Nord ale Europei.

Din punct de vedere general, noi nu putem, decît să ne bucurăm de ameliorațiunile cari vor fi consecința, pe teren economic, a viitoarelor linii românești.

Constantinopolul va beneficia și el în mare măsură. Românii, intervenind în transportul fluvial pe Dunăre, au făcut să scadă deja costul de transport într-o măsură neînchipuită, spre marele profit al populațiunii.

O altă circumstanță ce trebuie luată în considerare este, că vapoarele românești cari vor fi debarcat încărcăturile lor de cereale în Nordul Europei, se vor reîntoarce cu cărbuni.

Astfel, încurajînd fără preget agricultura sa, baza proprietății sale naționale, România lucrează la o operă de utilitate publică în Orient.

Dar Grecia nu poate privi această situație din *acest* punct de vedere. Ceea ce agricultura este pentru România, este marina pentru Grecia: un izvor al bogăției sale publice.

Extensiunea mării române și a celei bulgare e menită a aduce prejudiciul celei grecești».

Aci scriitorul arată necesitatea ca guvernul grec să dea tot concursul său mării grecești, și sfîrșește zicînd: «Pentru moment, exemplul ce ni-l dă România trebuie să ne facă a gîndi asupra acestei situații.

Acum doi ani, nici un bastiment comercial sub pavilion român nu vizita Constantinopolul.

Situația s'a schimbat, și s'a schimbat dintr'o zi într'alta. Bosforul va fi traversat în mod regulat *de o veritabilă flotă de vapoare, cari își vor face cursele cu cea mai mare viteală.*

Era astfel soarta celei mai tinere națiuni, a națiunii ce a apărut mai tîrziu pe terenul dificil al concurenței maritime levantine, — *să ne arate avantajile comunicațiilor accelerate.*»

CRONICA GENERALA

CONGRESUL LIGII ȘI PRESA MAGHIARA

Ziarele maghiare publică corespondențe chilometrice despre Congresul Ligei, despre noul comitet și despre «gîndurile» sale.

Foia *kossuthistă*, *Magyarország*, ține să plaseze cu ocazia aceasta două calomnii la adresa bunei reputațiunii a mișcării naționale. Așa afirmă ea d. p. că la Congresul Ligei ar fi luat parte și un domn *Popow*, un agent secret al ambasadei ru-

sești; mai departe, că-d. *Iuliu Coroianu* ar fi rostit la banchetul *iredentist* (!) al Ligii un toast extrem de vehement în contra Maghiarilor declarînd, că *în urma împăcării intervenite la Ligă* Români din Transilvania vor începe o mare companie în Ardeal pentru idealul național român, și că în consecință d. Coroianu ar fi cerut ajutorul material al Ligii.

Dăm tuturor acestor născociri febrile ale ziarului «Magyarország» cea mai hotărîtă desmințire. Din toate aceste cuvinte înșirate lipsește ori-ce element de adevăr.

Dar presa maghiară cu ce și-ar umplea coloanele, dacă nu ar cîrpi minciună lîngă calomnie?

De alt cum toate știrile acestui organ în această privință sunt de o fenomenală lipsă de adevăr.

Așa d. p. este o minciună, că la Congres ar fi participat *generalul* Anghelescu, o altă minciună este, că ar fi participat colonelul *Costi* (!), tot mislete este și știrea, că la banchet au fost 200 de taci-muri, că d. Vlădescu ar fi *provocat* (!) pe d. Coroianu în plin banchet (așa se va fi procedînd poate la Kolozsvár!), că Români din Ardeal să înceapă agitația, că d. *Petriezeanu-Buzău* ar fi comunicat Congresului că Liga dispune de 500,000 de lei, și că aceștia au să fie puși în serviciul mișcării transilvănene.

Budapesti Hirlap și *Egyetértés* aduc rapoarte diametral opuse celui publicat în «Magyarország».

Aceste gazete relatează, că Congresul ar fi trebuit să înceapă cu *raportul financiar* al Ligii, dar de oare-ce *casele sunt goale* (!) raportorul n'avea ce să relateze.

Negreșit, nu raportorii ziarelor maghiare au să știe ce este sau nu în casele Ligii! Dar din aceste cîte-va exemple cititorul își poate face o idee de minciunile ce mișună în foile maghiare.

NOUI PRIGONIRI PESTE MUNȚI

Un nou proces a fost desbătut în ziua de 24 Ianuarie înaintea tribunalului din Alba-Iulia, proces înaintat pentru agitație, domnilor:

Vasiliiu *Morariu* paroch în Poiana, Cru-

cianu *Simu* învățător în Ciufud, și Ioan *Simu* tot din Ciufud, acum teolog de an. III în Blașiu, acușați toți trei că ar fi cîntat cu tinerimea în școala din Ciufud *Deșteaptă-te Române* și *Doina lui Lucaciū*.

Sentința adusă la desbaterea dintîi, ce s'a ținut în 24 Septembrie a. tr., a fost anulată din partea Curții de apel din Cluj, care a dispus să se facă o nouă desbatere, de oare-ce mărturisirile gendarmilor, *singurii martori* la acea pertractare, erau contrazicătoare.

La desbaterea ținută în urma sentinții Curții de apel aceste contraziceri au fost și *mai evidente*; cu toate aceste, s'a întîmplat—lucru de ce în împrejurările de azi nu ne mirăm—că toți acușatii au fost osîndiți, anume: *D. paroch V. Morariu* la un an și jumătate temniță de Stat și 300 fl. amendă; *d. învățător Crucian Simu* la un an închisoare de Stat și 200 fl. amendă, iar *d. teolog Ioan Simu* la 6 luni temniță de Stat și 100 fl. amendă!

IRREDENȚA DOBROGEANĂ ȘI MAGHIARIÎ

În sfîrșit au și Ungurii o mîngăiere: Bulgarii din Dobrogea au să-i prăpădească pe Români! Așa-și fac Maghiarii curaj. Ziarul *Budapesti Hirlap* de la 24 Ianuarie n. are un articol, «Irredenta bulgară în Dobrogea». Și eată cum glăsuește organul de la Budapesta:

Irredenta bulgară în Dobrogea devine pe zi ce merge mai manifestă în simptomele sale. *Această irredență va primejdui în mod serios, mai ales în momente critice, unitatea Statului Român.* Apostolii miopi ai Ligii Culturale au preocupat opinia publică atît de mult cu chestia transilvăniană și au cultivat atît de intens tendințele irredentei române, încît într'o bună dimineață Români s'au trezit cu o irredentă bulgară pe grumajii lor. Acum ar voi să facă ceva în contra irredentei bulgare, dar nu prea știu ce.

Apoi autorul batjocorește administrațiunile ce s'au succedat în Dobrogea și relevă cazul, că cu ocazia unui banchet bulgăresc la Tulcea un preot român a fost oprit de

către Bulgari să rostească un toast pentru M. S. Regele Carol.

Ziarul continuă: «Această atitudine provocatoare a irredentei bulgare a făcut pe câți-va membrii conducători ai Ligei să se gândească (departe și adinc mai vede împintena-tul coleg!) că Liga trebuie să înceteze cu agitațiile în contra Maghiarilor și să-și pună toate forțele în serviciul defensiv al Dobrogei».

Vorba Românului: vrabia mălai visează.

Cit pentru «primejdia bulgărească» să fie Ungurii liniștiți: cele câte-va mii de Bulgari din Dobrogea să nu-î înspăimînte *pe ei*, căci pe noi nu ne supără. Mai bine și-ar vedea Maghiarii de situația ce au creat-o Statului unguresc prin violentarea celor *zece milioane* de Ne-Maghiari.

CHESTIA ROMÂNĂ IN CAMERA MAGHIARA

Deputatul maghiar *Ioan Molnár*, conducătorul partidului poporal maghiar, a rostit săptămîna trecută un discurs în Camera Maghiară, spunînd că guvernul maghiar comite o mare greșală, din punctul de vedere al Statului, nesocotind legea naționalităților de la 1868.

El cere, ca această lege să fie pusă în aplicare.

Discursul abatelui Molnár a ridicat o furtună de desaprobări din partea *Kossuth istilor*, cari îl învinovătesc de *trădare*, mai ales, că partidul poporal s'ar fi aliat în ultimele alegeri cu *Slovacii*, cari după terminologia soviniștilor maghiari sunt timbrați drept *panslaviști*. În special deputatul *Pölonyi* a ridicat asemenea acuze de trădare la adresa partidului poporal, în aplausele tuturor fanaticilor din Cameră.

FONDURILE ROMÂNEȘTI ALE BISERICII DIN BUCOVINA

Deputatul Dr. *I. Țurcan*, un veteran luptător, a discutat în ședința de la 21 I. c. în parlamentul vienez o chestie foarte importantă și foarte veche în Bucovina. Vorbînd despre dotația preoților, care ar trebui să fie îmbunătățită din veniturile fondului religios, el a zis:

Ridicarea congruei pentru preoțimea gr. or. bucovineană se poate face, fără de a pretinde ceva din venitele Statului, ci *numai* din venitele fondului religios gr. or. bucovinean. Și de oare-ce administrația acestui fond, precum și întrebuințarea lui, după cum a zis D. Ministru în ședința din 2 Martie a. tr., *depinde numai de bună-voința Majestății Sale*: Eu rog pe D. Ministru de Culte să bine-voiască a recomanda și a sprijini înaintea Majestății Sale atît petițiunea preoților pentru îmbunătățirea lefilor, care petițiune are chiar și signatura prea înaltă, cît și propunerile Consistoriului privitoare la această afacere momentuosă a clerului gr. or. bucovinean. Majestatea Sa să se îndure a încuviința suma necesară din fondul religios gr. or. care are un venit de aproape un milion de florini pe an, iar după ce aceasta va primi înalta aprobare a Majestății Sale prea grațiosului nostru Împărat, să bine-voiască D. Ministru de Culte să asigneze aceste sume din fondul religios. La casă, *ca fondul religios gr. or. bucovinean care întrebuințează venitele sale contra stipulațiunilor actelor de fondare*, nu ar fi deocamdată în pozițiune de a îmbunătăți lefile preoților din lipsa de mijloace; atunci binevoiască Excel. Sa D. Ministru a dispune: ca conform înaltei decisiuni din 18 Decembre 1820, decretului de curte din 28 Decembre 1820 Nr. 38.670, *fondul religios gr. or. bucovinean, să fie dispensat de a mai plăti sumele, cu cari, contra stipulațiunilor uricelor de fondare, contribuie la fondul școlar al țării pentru școalele interconfesionale publice* cu suma de 80.000 fl. pe an, precum și sumele ce le cheltuește cu susținerea școalelor secundare, *cari cad în sarcina Statului*, și toate aceste sume ce se întrebuințează pentru îmbunătățirea stării materiale a clerului».

D. Dr. *I. Țurcan*, accentuînd că aceste fonduri se folosesc «*contra stipulațiunilor actelor de fondare*» și că folosirea lor se face totdeauna *numai* cu aprobarea Majestății Sale, și-a făcut *numai* datoria aducînd aminte că respectul pentru «*actele de fondare*» lipsește uneori și capetelor încoronate.

MAGHIARII DESPRE NAVIGAȚIUNEA ROMÂNĂ

Avântul pe care l'a luat tinăra noastră navigație a scos pe vecinii noștri maghiari din răbdări. Iată cum se bocește d. p. *Budapesti Hirlep*: «Ministrul nostru *Baross* a întemeiat navigațiunea maghiară, după studii economice profunde și *mai ales cu privire la Orient*, unde industriilor noastre le fusese închisă calea aproape o jumătate de secol.

În urma acestei piedici pentru exportul industriilor noastre, fabricatele din Viena și Boemia, ba chiar cele din streinătate cari năvăleau pe la Passau, Braunau și Bodenbach acaparaseră întreg Orientul, pentru că (pe Dunăre) transportul lor era mai ieftin, decit al fabricatelor noastre.

Voind să pună capăt acestei păgubitoare stări de lucruri, *Baross* a înființat navigațiunea maghiară de Stat.

Problema, de a da o dezvoltare navigațiunii pe *Dunărea-de-Jos* greu o vom putea rezolvi. De ce? Aceasta o poate judeca ori și cine din cele ce urmează.

Sub guvernul liberal al lui Brătianu ministrul de atunci al domeniilor, Aurelian ne era cel mai mare dușman. El a fost cauza resboiului vamal al Austro-Ungariei cu România. Aurelian determină Camera să voteze 20 de milioane de lei pentru înființarea unei navigații naționale române pe Dunăre. Dar atunci, la 1888, Brătianu și guvernul liberal căzu. Îi urmă guvernul conservator al lui Lascar Catargiu, cu Ghermani ca ministru de finanțe. Dar de oare-ce liberalii votaseră cele 20 de milioane, guvernul conservator nu le folosi; dar el se convinse că România are nevoie de o navigație și o creă deci pe altă bază.

Și iacă cum: în 1888, 1889, 1890 Serbia s'a plîns de reaua calitate a sării maghiare, și se adresă guvernului român ca acesta să se însărcineze cu furnizarea sării. România, ca să poată să concureze cu sarea maghiară a trebuit să se decida pentru transportul pe apă. Guvernul încredință pe Manu cu rezolvarea acestei chestii.

Aceasta era cu atît mai ușor cu cît Manu era omul de încredere al lui Aurelian (!) și era animat și el de ideea unei mari

navigații românești. Ast-fel România primi exportul sărit în Serbia și cumpără marele vapor *Pax* (?) actualul *Despina Doamnă* și șase remorchere, și cu chipul acesta România a realizat un succes atît de frumos în cît cu aprobarea ulterioară a ministrului de finanțe Ghermani, Manu înființă din fondul monopolurilor actualul serviciu maritim.

El a cumpărat mai mult de 100 de șlepurî mari, vase mari de transport cu cel mai bun aranjament, a mai cumpărat excelentele vapoare *Bassarab* și *Turnu-Severin*.

Sub guvernul Sturdza a fost cumpărat mareșantier de la Severin și vaporul *Orient*. Românii au construit apoi splendidul vapor *Principele Carol*, au organizat regulata comunicație între Galați-Brăila. Toate aceste vase vin pînă sus la Budapesta transportînd grîne. Au mai organizat apoi serviciul maritim comercial, cumpărînd vaporul maritim *Medea*, au organizat comunicații maritime între Constanța și Constantinopol și juncțiuni cu trenurile exprese orientale. În urmă au cumpărat vapoarele splendide *Cobra* și *Meteor* din Engllitera pentru suma de 2 milioane de lei, și în acest timp au voit să terorizeze societatea dunăreană de navigație atît de mult, ca aceasta să plece de bună voe din România.

Pe tonul acesta continuă ziarul maghiar înainte, și se întrebă în cele din urmă:

«Unde o să ajungă navigațiunea maritimă și fluvială maghiară față cu această surprinzătoare dezvoltare a navigațiunei românești și față cu înspăimîntătoarea dezvoltare a celei rusești?»

CHESTIA POLONEZA A GERMANIEI

Se știe că în Germania răsăriteană locuiesc 2 și jumătate milioane de Poloni, sub jugul politicii de germanizare.

În ședința de la 29 Ianuarie] n. a Camerei germane, deputatul național al Polonilor, d. *Czarlinski* a adresat guvernului o interpelație, pentru că acesta a disolvat cite-va adunări publice sub cuvînt, că *debaterile se făceau în polonește*.

Ministrul, *Baron von der Recke* declară,

că disolvarea s'a făcut *pentru-că nici unul din agenții polițienești prezenți în acea adunare, nu înțelegeau limba polonă!*

Deputatul german, *Roren*, protestează în contra disolvării, zicând că după constituție Polonii au dreptul a comunica în limbile lor maternă. Disolvarea este o călcare a art. 30 din constituție.

Vorbitorul cere, ca o asemenea tăgăduire a drepturilor existente să fie reprobată. *Contele Limburg Stirum* este de părere, că în toate adunările politice ale Polonilor acestia să nu vorbească de cât *nemțește* (!)

Ministrul promite a «studia» din nou afacerea, și a se pronunța definitiv cu altă ocazie.

E de notat, că *de la Prusieni* au adoptat Maghiarii sistemul de desființare a naționalităților. Dar cu toată opresiunea, Polonii din Germania *nu se germanizează*, și naționalitățile din Ungaria *nu se maghiarizează*.

UN NOU ACT DE VOLNICIE MAGHIARA

Citim în *Gazeta Transilvaniei*:

Românii brașoveni de un șir de ani încoace și cu deosebire damele, au practicat laudabilul obicei de a distribui vestminte la copiii săraci de la școalele populare și medii în ajunul serbătorilor Crăciunului. Aceste vestminte se procură parte din sumele considerabile, ce an de an le votează Biserica sf. Nicolae spre acest scop, parte din colectele întreprinse de persoanele cu durere de inimă pentru lipsele și miseria, ce domnesc în multe familii nenorocite și pentru a îndulci serbătorile sărmanilor copii nevinovați, cultivându-le și simțul de recunoștință și promovind ast-fel cultura lor prin școală, pe care de altcum n'ar putea-o cerceta. Indemnați de rezultatele acestor colecte, cari au trecut peste ori-ce așteptare, acum trei ani de zile încă s'a simțit necesitatea a se norma această ajutorare sporadică prin înființarea unei reuniuni de bine-facere.

Ast-fel s'a ținut o adunare publică și s'a făcut un proiect de statute pentru reuniunea respectivă cu numele *Binefacerea*, și cu scopul «a ajutama cu vestminte și re-

«chisite de școală pe elevii, cari cercetează școalele române din Brașov, fără deosebire de confesiune și naționalitate.»

Aceste statute s'au prezentat spre înțărirea înaltului guvern, și în decurs de trei ani în două rânduri s'au cerut modificări la- ele, cari s'au și făcut. Înaintându-se a treia oară domnul ministru Perczel află cu cale a avisa pe publicul brașovean prin emisul Nr. 81194—V b. din 3 Noiembrie 1896, că n'a aflat cu cale a aproba statutele prezentate, «de oare-ce ordonanța ministerului de interne din anul 1875 Nr. 1508 Pres. în punct II permite numai înființarea de societăți literare și culturale ca asociațiuni de naționalități, iară asociațiunea română de binefacere, care are de obiect a ajutama pe școlarii săraci, cari cercetează școalele românești (!?!), nu poate cădea sub definițiunea unui ast-fel de concept».

Va să zică scurt și coprinzător: a ajutama pe școlarii săraci de la școalele românești nu este scop cultural!

Am ajuns acuma așa de departe, încât nici chiar scopurile cele mai nobile umanitare să nu ni se mai permită a le ajunge, din cauza unei noi ordine de idei și principii logice!! Unde vor să mine lucrurile cei de la putere stăruiind în direcțiunea fatală a acestei intoleranțe?

ITALIENII DESPRE CHESTIA NAȚIONALĂ

Il Tempo din Roma, pe baza unor informațiuni apărute în ziarul *Correspondance Rose*, publică în numărul său de la 24 un frumos și energic articol caracterizând politica de opresiune ce Maghiarii au adoptat în contra Românilor și a celor-lalte naționalități din Ungaria.

Articolul e intitulat: *Menzogna e Verità — Il Liberalismo dei Magiari (Minciună și Adevăr—Liberalismul Maghiarilor)*.

Autorul demonstrează, cât de fals și mincinos este așa zisul liberalism maghiar, așa de mult cîntat și înălțat la cer din partea acelorora, cari nu cunosc ipocrisia și manoperile nedemne ale acestor asupritori cari, strigînd *libertate*, exercitează o continuă și constantă opresiune asupra con-

științelor, batjocoresc drepturile cele mai sfinte și întrebunțează cele mai tiranice sisteme.

Pentru a confirma afirmațiunile sale, ziarul roman citează datele tabloului publicat de noi în *Liga Română*, despre condamnările Românilor de peste munți în cei din urmă 2 ani, și reproduce confesiunile unui ziar maghiar, ale lui *Alkotmany*, care în zilele din urmă s'a exprimat foarte aspru în contra procedărilor tiranice ale guvernului maghiar și în contra falșului liberalism ce domnește în cercurile dirigente din Budapesta.

TRIUMFUL CEHILOR

Lupta înverșunată pe care au dus-o energicii conducători ai Cehilor din Boemia în contra sistemului centralist și asupritor

al politicii oficiale din Austria, produce roade.

Agitațiunea naționalistă a trezit și a desvoltat într'un chip nepomenit conștiința națională a poporului ceh și a constrâns pe guvernul vienez a ceda pas de pas în fața revendicărilor acestui popor.

Săptămîna trecută guvernul contelu Bardeni a comunicat prin organele sale națiunii cehe, că *limba cehă va fi introdusă și în serviciul interior al autorităților publice din Boemia.*

Nu numai că autoritățile publice sunt constrînse a comunica cu Cehii în limba acestora, ci, de aci înainte, chiar autoritățile vor avea să-și facă întreg serviciul interior și exterior în această limbă.

E un remarcabil triumf acesta, al politicii patrioților cehi, și cu drept cuvînt ei se pot bucura de el.

NOTIȚE DIVERSE

POPULARIZAREA ȘTIINȚELOR

În Berlin există un teatru științific al cărui scop este respîndirea practică a cunoștințelor naturale în public.

Acest teatru se cheamă «*Urania*» și dă reprezentațiuni a fenomenelor astronomice, biologice, chimice, patologice etc.

Aparate ingenios construite reproduc pe scenă sistemul solar, mișcările planetelor, procesele vitale deosebite ale organismelor, constituția (anatomia) plantelor și animalelor, combinațiunile elementelor chimice, desagregarea țesuturilor organice, formațiunea boalelor ș. a.

Anul trecut acest teatru a fost frecventat de 600.000 de vizitatori. Mai multe orașe din provinciile germane urmează deja exemplul Berlinului și instalează și ele asemenea teatre.

Zilele din urmă s'a discutat și în cercurile din Viena și Budapesta înființarea unor asemenea instituțiuni. În Pesta s'a și constituit un comitet de inițiativă, din oameni de știință, și politici. În fruntea acestui comitet este fostul ministru de instrucție *contele Albin Csáky*.

Capitalul necesar pentru acest teatru științific este de un milion de lei.

În Berlin această întreprindere dă beneficii și sub raportul material, și ast-fel *fără jertfe* din partea Statului populațiunea capitalei germane are o academie practică științifică, unică în felul ei și neasemănat de importantă pentru respîndirea cunoștințelor naturale.

JUBILEUL UNUI SCRITOR CROAT

Săptămîna trecută și-a serbat jubileul de 30 ani de scriitor, unul dintre cei mai distinși scriitori ai Croaților, d-l Vasiliu *Popovici*, membru al dietei provinciale. Popovici în decursul celor 30 de ani a scris cu totul peste 80 de opuri în mare parte didactice și beletristice. El este întemeietorul bibliotecii tinerimii din Zagreb și un devotat patron al societății de lectură a junimii studioase. Festivitățile jubilarle le-a arangiat societatea tinerimii sîrbe, ce studiază în Zagreb. Dintre însufleții arangiatori ai festivităților, cei mai mulți au fost elevii mult aprețiatului scriitor croat.

SĂPĂTURILE IN ATENA

Ziarele străine anunță că săpăturile de lângă Chericos pe care le execută societatea grecească de *arheologie* din Atena au dat rezultate foarte interesante. S'au descoperit, între altele, mormintele mai multor Elini însemnați. S'a găsit Academia lui Platon, apoi un cimitir și în acesta mormintele lui *Pericle* și *Sofocle*. Se crede că în curînd se va da și de mormîntul lui Trasibul.

IMPOTRIVA DUELULUI

Între studenții dela Politecnicul din Berlin s'a pornit o energică mișcare împotriva duelului. Vre-o 400 de inși au ținut mai deună

zi o adunare, în care au primit o rezoluțiune contra constrîngerii de a duela. Totodată și-au ales dintre ei un tribunal de onoare, care va avea să decidă în chestii de duel.

FREQUENȚA UNIVERSITĂȚILOR
GERMANE.

În semestrul de iarnă totalitatea studenților înscriși la universitățile germane (numai din Germania) se ridică la cifra de 29,936. Aceasta este cea mai înaltă cifră ce s'a înregistrat vr'odată în Germania în această privință. Ea dovedește, că învățămîntul superior în Germania este în o continuă creștere.

I N F O R M A Ț I U N I

Ieri, Vineri, 24 Ianuarie, aniversara Ligii, Comitetul Național Studentesc a inaugurat seria sa de conferințe în chestia națională.

D. *Mihail Vlădescu*, Președintele Ligei, a rōstit, cu-această ocazie, un bine-simțit discurs, îndemnînd tinerimea universitară a se ocupa, în orele sale libere, de partea mai ales *teoretică* a chestiunii naționale, *studiînd-o* din toate punctele ei de vedere.

După acest discurs de deschidere, d. *Vasile Miculescu* și-a dezvoltat în chip interesant conferința sa: *Tinerimea în chestiunile mari*.

Budapesti Hirlep aduce și el știrea, că la facultatea de drept din *Toulouse* d. profesor *Morin-ghal* face un curs despre chestiunea națională română, și monitorul șovinist face următoarea glosă: » Cît de înfricoșat de profunde (stil unguresc!) și temeinice vor fi aceste studii, ne putem face o idee dacă ne gîndim că domnul profesor nu știe nici nemțește, nici *ungurește* (mai ales!) nici romînește și ast-fel e silit să-și culeagă toate informațiile în privința aceasta din cele cîte-va broșuri franțuzești pe cari le-a scris *agenții Ligii* la 1892». Asta-î, asta! «*Agenții Ligii*» au ajuns să administreze material anti-maghiar pentru cursuri universitare în Franța, ș'apoi, Maghiar fiind, să nu te sfărîmî de necaz? De, ale voastre dintru ale voastre!

Abia scapa Maghiarii de «prigonirile» Românilor prin presa străină, și iată ca apucă pe mîinile Sîrbilor. Așa cetim tot în *Budapesti Hirlep* ceva despre *visurile unei Mari Sîrbii* în legătură cu pedagogia! Iacă ce scrie ziarul unguresc: Mi-

nistrul sîrbesc de instrucție, d. *Nicolic*, vrea să înființeze în Belgrad un muzeu pedagogic și anume *cu tendințe (!) de irredentă sîrbescă*, de oare ce acest muzeu n'are să fie fondat numai în interesul școalelor din Sîrbia ci a tuturor acelor țări cari au făcut parte din marele imperiu sîrbesc. Scopul acestui muzeu va fi să *sustină comunitatea și contactul spiritual al Sîrbilor din Sîrbia, Bosnia, Herțegovina, Slavonia, Istria, Dalmația, Sîrbia Veche, (Macedonia) și în Bacica și Banatul Sîrbesc din Ungaria*. Muzeul vrea să ridice între autoritățile și învățătorii tuturor acestor școale *sentimentul de solidaritate națională și de conștiință comună.*»

Hapul e amar, dar Maghiarii o să-l înghiță, cum au mai înghițit ei și altele.

Noua scriere a d-lui *B. P. Hasdeu* poartă titlul *Ideal și Sarcasm* și e apărută în editura librăriei Socec.

Conținutul scrierii este făcut în mare parte din articolele glumețe pe care autorul le-a publicat în timpul din urmă în *Revista Nouă*, astăzi încetată. Relevăm din aceste articole glumețe pe cel din urmă, în care d-l Hasdeu pretinde, că M. S. Regele Carol I, ar fi reîncarnarea spiritului mareașalului frances *Vauban*.

În totalitatea sa, *Ideal și Sarcasm* pare că-și datorește aparițiunea numai dorinței pe care d-l Hasdeu a voit s'o-manifeste contra d-lui *Maiorrescu*, probînd că deși *spiritist* d-sa n'a încetat de a fi om *de spirit*.

În 27 Ianuarie n. a încetat din viață fostul profesor-român la universitatea din Cluj, *Dr. Grigorie Silași*.

Decedatul a fost unul dintre cei mai energi-i apărători ai drepturilor poporului român.

Dr. Silași își făcuse studiile academice la Roma și Viena și fu numit prin anii 70 profesor de limba și literatura română la universitatea maghiară din Cluj. Om de știință și cu dor de neam, Silași avea toate simpatiile tinerimei române.

În 1884 tinerimea română universitară maghiară, infuriată că Dr. Silași își făcea cursurile universitare în românește a înscenat cunoscutele demonstrațiuni turbate în contra acestui vrednic bărbat al Românilor asupriți. Iată ce zice un corespondent al *Gazetei Transilvaniei* despre acea întâmplare :

«Par'că aud freamătul surd, răcnetele și urletele sălbaticilor, cari înainte cu doisprezece ani au asaltat în Cluj modesta locuință a decedatului Silași, voinți să-l prăpădească! Par'că îl văd pe vrednicul bărbat al națiunii noastre stînd în fața juriului, compus din colegii săi dela universitate, provocat să se justifice: cum a cutezat el să țină la universitatea din Cluj prelegeri în limba românească, în dulcea limbă a părinților, moșilor și strămoșilor noștri?

Și Silași stă puternic și neînfrînt; ispitele grele nu sunt în stare să facă ca el să își uite de datorițele, ce simte că le are față cu neamul său. O vorbă, puțină cedare, ar fi în stare să-l ridice, poate, chiar și în scaunul metropolitan din Blaj, — dar el nu cedează ni i un pas, de oarece bine știe, că aceasta o poate face numai în detrimentul națiunii sale. În nemărginita sa iubire de neam, se aduce jertfă sfîntă pe altarul națiunii: exemplular de constanță și abnegațiune!...

„Dumnezeu și neamul meu!“ Aceasta a fost deviza răposatului Silași pînă la ultima sa respirație.

Numai astfel de bărbați, numai astfel de caractere pot duce un popor la învingere!»

Mai deunăzi a murit la Vâlcele, (lingă Brașov) profesorul de la școalele române secundare din Brașov, Dr. Ioan Bozocanu, în etate de 50 ani și în al 23-lea an al serviciului său profesoral. Răposatul, unul dintre cei mai distinși membri ai corpului profesoral dela școalele secundare române din Brașov, născut în Vâlcele, a studiat în liceul român din Brașov, și apoi ajutat de societatea *Transilvania* din Bucur-ști, și-a făcut studiile superioare la universitatea din Paris și la cea din *Bruxella*, unde s'a specializat în științele matematice. La universitatea din *Bruxella* a luat cu distincțiune doctoratul în științele matematice. Terminîndu-și studiile, s'a stabilit ca profesor de matematică și fizică la liceul român și școala comercială din Brașov. Dr. Ioan Bozocanu și a împlinit tot-d'a-una cu devotament chemarea sa ca profesor și ca fiu credincios al poporului său.

În *Jibău*, comitatul Selajului, se va înființa în cîrind o nouă bancă românească sub titlul „*Selăgiana*“ cu un capital de 50,000 fiorini.

În fruntea comitetului fondatorilor sunt domnii *George Pop de Băsești* și *Andrei Cosma*.

Reuniunea slovacă „*Jivena*“ din Turtz-Sf.-Martina (Ungaria de Nord), a aranjat mai deunăzi un concert. Cu această ocazie în program erau în afară de cîntece slovace, și cîteva romane românești și cehe. Slovacii țin, ca prin aceste gentile manifestațiuni să accentueze *solidaritatea lor de luptă cu Români și Cehi*.

Pe cît ne bucurăm noi și frații noștri de peste munți de aceste simpatii ale bravilor Slovaci, pe atît sînt de exasperați Maghiarii din pricina aceasta.

La concertul «*Jivenii*» precum și la aniversara d-lui *Hurban Vaianski* au participat și cîțiva tineri universitari români, ceea ce face ca ziarurile maghiare să strige „*Polita!*“

Kœlnische Zeitung publică doue articole interesante despre raporturile noastre. La ocazie vom reproduce cîteva părți din aceste articole.

Deutsches Volksblatt publică o dare de seamă despre o întrunire publică a Românilor din Bucovina, ținută mai deunăzi în orașul *Rădăuți* în vederea alegerilor. Ziarul dă în rezumat discursurile d-lui *Maximovici* și a *cavaler de Pruncul*. Acesta din urmă a lansat cu această ocazie lozinca „*Să luptăm cu ajutorul poporului pentru popor*“. D-l *cavaler de Pruncul* a fost proclamat drept candidat de deputat pentru Cameră.

În *National Zeitung* dela 27 Ianuarie n. găsim o elogioasă dare de seamă despre scrierea, apărută în nemțește, a compatriotului nostru d-l *Dr. Constantin I. Băicoianu*. Scrierea poartă în original titlul: *Geschichte der rumänischen Zollpolitik seit dem 14 Jahrhundert bis 1874*. Stuttgart, Cotta, 1896. (Pe românește: *Istoria politicii vamale române de la sec. 14 pînă la 1874*).

Ministrul lucrărilor publice a aprobat contractul încheiat între direcția serviciului hidraulic și o casă din Paris pentru construcția unui far la Mangalia. Farul va proiecta o lumină visibilă la o distanță de zece mii englezești.

Se va construi și un foc local la Tuzia, vizibil la cinci mii.

Farul din Mangalia va încrucișa razele sale cu ale celui din Șable, ultimul far construit pe malul bulgar, iar focul din Tuzia va servi a lumina acest loc, unde se găsesc stînci sub-marine foarte primejdioase pentru navigațiune.